

Υπόθεση T-314/01

Coöperatieve Verkoop- en Productievereniging van Aardappelmeel en Derivaten Avebe BA

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

«Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Γλυκονικό νάτριο — Άρθρο 81 ΕΚ — Πρόστιμο — Δυνατότητα καταλογισμού της παραβατικής συμπεριφοράς μιας ενώσεως χωρίς νομική προσωπικότητα στη μητρική της εταιρία — Άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 — Δικαιώματα άμυνας — Απαλλακτικά έγγραφα — Αρχή της αναλογικότητας — Υποχρέωση αιτιολογήσεως»

Απόφαση του Πρωτοδικείου (τρίτο τμήμα) της 27ης Σεπτεμβρίου 2006 . . . II - 3089

Περίληψη της αποφάσεως

1. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας (Άρθρο 81 § 1 ΕΚ κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 19 § 1)

2. *Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας (Κανονισμός 17 του Συμβουλίου)*
3. *Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Πρόσβαση στον φάκελο (Κανονισμός 17 του Συμβουλίου)*
4. *Ανταγωνισμός — Κοινοτικοί κανόνες — Παράβασή τους από επιχείρηση — Καταλογισμός της ευθύνης σε άλλη επιχείρηση, λαμβανομένων υπόψη των οικονομικών και νομικών δεσμών μεταξύ τους (Άρθρο 81 § 1 ΕΚ)*

1. Ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας αποτελεί θεμελιώδη αρχή του κοινοτικού δικαίου και πρέπει να τηρείται σε κάθε περίπτωση, ιδίως στις διαδικασίες που μπορούν να οδηγήσουν στην επιβολή κυρώσεων, έστω και αν πρόκειται για διοικητικές διαδικασίες. Ο σεβασμός αυτός επιβάλλει να παρέχεται στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων η δυνατότητα, ήδη από το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας, να καταστήσουν λυσιτελώς γνωστή την άποψή τους ως προς το υποστατό και την κρισιμότητα των πραγματικών περιστατικών, των αιτιάσεων και των συνθηκών που επικαλείται η Επιτροπή.

άποψή τους επί του αποδεικτικού στοιχείου αυτού. Υπό τις συνθήκες αυτές, το εν λόγω χωρίο μιας απαντήσεως στην ανακοίνωση των αιτιάσεων ή το συνημμένο στην απάντηση αυτή έγγραφο αποτελεί πράγματι επιβαρυντικό στοιχείο κατά των διαφόρων μερών που μετέσχαν στην παράβαση.

Οι αρχές αυτές έχουν επίσης εφαρμογή όταν η Επιτροπή στηρίζεται σε χωρίο μιας απαντήσεως σε ανακοίνωση των αιτιάσεων προκειμένου να θεωρήσει μίαν επιχείρηση υπεύθυνη για κάποια παράβαση.

Συναφώς, αν η Επιτροπή σκοπεύει να στηριχθεί σε ένα χωρίο απαντήσεως σε ανακοίνωση των αιτιάσεων ή σε έγγραφο συνημμένο σε μια τέτοια απάντηση για να αποδείξει την ύπαρξη παραβάσεως στο πλαίσιο διαδικασίας εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, ΕΚ, πρέπει να δίδεται η δυνατότητα στους λοιπούς εμπλεκόμενους στη διαδικασία διαδικούς να εκφράσουν την

Στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση εναπόκειται να αποδείξει ότι το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε η Επιτροπή με την απόφασή της θα ήταν διαφορετικό αν δεν λαμβανόταν υπόψη, ως ενοχοποιητικό αποδεικτικό στοιχείο, ένα μη κοι-

νοποιηθέν έγγραφο επί του οποίου η Επιτροπή στήριξε τις κατηγορίες της κατά της επιχειρήσεως αυτής.

(βλ. σκέψεις 49-52)

2. Στο πλαίσιο της κατ' αντιδικία διαδικασίας που οργανώνουν οι κανονισμοί εφαρμογής των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ, δεν εναπόκειται στην Επιτροπή και μόνον να αποφασίζει ποια είναι τα χρήσιμα έγγραφα για την άμυνα των επιχειρήσεων οι οποίες εμπλέκονται σε διαδικασία παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού. Ειδικότερα, λαμβανομένης υπόψη της γενικής αρχής περί εξασφαλίσεως ίσων μέσων αμύνης και επιθέσεως, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή μπορεί να αποφασίζει μόνη αν θα χρησιμοποιήσει ή όχι έγγραφα κατά του προσφεύγοντος διαδίκου, ενώ ο προσφεύγων δεν είχε πρόσβαση σ' αυτά και δεν μπορούσε επομένως να αποφασίσει αν θα τα χρησιμοποιήσει ή όχι για την άμυνά του.

(βλ. σκέψη 66)

3. Οσάκις αποδεικνύεται, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, ότι η Επιτροπή δεν κοινοποίησε σε επιχείρηση για την οποία υπάρχουν σχετικές υποψίες έγγραφα τα οποία θα μπορούσαν να περιέχουν απαλλακτικά γι' αυτήν στοιχεία, μπορεί να διαπιστωθεί προ-

σβολή των δικαιωμάτων άμυνας μόνον αν αποδεικνύεται ότι η διοικητική διαδικασία θα μπορούσε να καταλήξει σε διαφορετικό αποτέλεσμα αν η εν λόγω επιχείρηση είχε πρόσβαση στα επίμαχα έγγραφα κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής. Οσάκις τα εν λόγω έγγραφα περιλαμβάνονται στον φάκελο έρευνας της Επιτροπής, η ως άνω προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας είναι ανεξάρτητη από τον τρόπο κατά τον οποίο η ενδιαφερόμενη επιχείρηση συμπεριφέρθηκε κατά τη διοικητική διαδικασία. Αντιθέτως, οσάκις τα επίμαχα απαλλακτικά έγγραφα δεν περιλαμβάνονται στον φάκελο έρευνας της Επιτροπής, μπορεί να διαπιστωθεί προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας μόνον αν η επιχείρηση υπέβαλε ρητώς στην Επιτροπή αίτηση περί προσβάσεως στα έγγραφα αυτά κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, καθόσον άλλως το στοιχείο αυτό δεν μπορεί να περιληφθεί στην προσφυγή ακυρώσεως που θα ασκηθεί κατά της οριστικής αποφάσεως.

(βλ. σκέψη 67)

4. Η αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά μιας επιχείρησης μπορεί να καταλογιστεί σε άλλη όταν η πρώτη δεν έχει καθορίσει αυτοτελώς τη συμπεριφορά της στην αγορά, αλλά έχει ακολουθήσει ουσιαστικά τις οδηγίες της δεύτερης, λαμβανομένων υπόψη ιδίως των οικονομικών και νομικών δεσμών που τις συνδέουν.

Συναφώς, η Επιτροπή δεν μπορεί να περιορίζεται στη διαπίστωση του ότι μια επιχείρηση «μπορούσε» να ασκήσει μια τέτοια αποφασιστική επιρροή σε άλλη επιχείρηση, χωρίς να χρειάζεται να εξακριβωθεί αν η εν λόγω επιρροή πράγματι ασκήθηκε. Αντιθέτως, εναπόκειται, καταρχήν, στην Επιτροπή να αποδείξει μια τέτοια αποφασιστική επιρροή βάσει ενός συνόλου πραγματικών στοιχείων, μεταξύ των οποίων, ειδικότερα, περιλαμβάνεται η ενδεχόμενη εξουσία διευθύνσεως μιας των εν λόγω επιχειρήσεων από την άλλη.

Όταν μια μητρική εταιρία ελέγχει κατά 100 % τη θυγατρική της η οποία επιδεικνύει παραβατική συμπεριφορά,

υφίσταται ένα μαχητό τεκμήριο ότι η εν λόγω μητρική εταιρία ασκεί πράγματι αποφασιστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της. Επομένως, εναπόκειται στη μητρική εταιρία να κλονίσει το τεκμήριο αυτό προσκομίζοντας στοιχεία που να αποδεικνύουν την αυτονομία της θυγατρικής.

Το ίδιο ισχύει όταν δύο εταιρίες κατέχουν καθεμία το 50 % μιας επιχειρήσεως που ελέγχουν από κοινού, με διαρκή στενή συνεργασία.

(βλ. σκέψεις 135-136, 138)